

PREMIUM

Landschapsarchitect en ecooloog Klaas Jan Wardenaar. © Marnix Schmidt

Lisdodde is een gewas met potentie

In natuurgebied Marickenland start binnenkort op grote schaal een proef met de kweek van lisdodde. U weet wel: die rietstengel met die bruine pluim. De plant biedt boeren in het Groene Hart ecologische en economische kansen: de lisdodde is namelijk uitstekend geschikt als veevoer, milieu- vriendelijk bestrijdingsmiddel en isolatiemateriaal.

René Cazander 07-10-18, 15:21

Met de Vinkeveense proef willen onder meer de provincie Utrecht en Staatsbosbeheer de boeren in onze regio warm laten lopen voor de teelt en vele mogelijkheden van de lisdodde, ook wel bekend onder de naam rietsigaar.

De lisdodde is, naast een delicatessie, mogelijk een oplossing voor de problemen in het Groene Hart, dat met zijn veenbodem steeds verder wegzakt en een van de grootste uitstoters van CO2 in ons land is, aldus deskundigen.

De kweek van de lisdodde is een vorm van natte landbouw - paludicultuur - en kan een alternatief zijn voor de teelt van mais, graan en aardappelen, aldus landbouwkundigen. Maar ook voor gras. Voor natte teelt is een hoog waterpeil nodig. En dat is weer goed voor de veenweidegebieden.

Door een laag waterpeil komt zuurstof in het veen. Dat breekt hierdoor af. Dat betekent dat er veel CO2 vrijkomt; een gas dat verantwoordelijk is voor de klimaatveranderingen. Bovendien klinkt daardoor de bodem in. De kweek van natte gewassen - zoals lisdodde, cranberry, veenmos en azolla, die met de wortels in het water staan - heeft die problemen niet.

Wanneer de lisdodde in het voorjaar wordt geoogst, kan die worden gebruikt voor veevoer, vertelt landschapsarchitect en ecooloog Klaas Jan Wardenaar van bureau Smartland. Hij is door de provincie ingehuurd om te helpen de proef in Vinkeveen van de grond te krijgen.

Wanneer gewacht wordt tot de bloei, net voor de zomer, kan het stuifmeel uit de pluim dienst doen in de strijd tegen bladluis. Het stuifmeel zou zeer geschikt zijn om roofmijten te kweken. „En die zijn gek op bladluis.”

Lees verder onder de foto.

Een artist's impression van Marickeland. © Bureau Smartland

Niet brandbaar

Daarnaast is de poreuze rietsigaar als isolatiemateriaal te gebruiken. De stengels van de lisdodde worden hiervoor samengeperst tot vezelplaten en de sigaren zelf tot isolerend pluis. Wie als kind ooit heeft geprobeerd zo'n pluim in brand te steken, heeft gemerkt dat dat zeker geen makkie is. Vooral het feit dat de plant niet brandbaar is, maakt hem ideaal als isolatie, aldus Wardenaar.

In Duitsland staan de bedrijven te springen om lisdoddenvelden

Jeroen Geurts

In tegenstelling tot Nederland begint de lisdodde als isolatiemateriaal in woningen in Duitsland voet aan de grond te krijgen. „In Duitsland staan de bedrijven te springen om lisdoddenvelden”, zegt Jeroen Geurts, onderzoeker aan de Radboud Universiteit Nijmegen, een pionier op het gebied van de lisdoddenkweek. „Daar zijn ze al veel langer bezig met de natte teelt.”

Geurts is zijdelings bij de Vinkeveense proef betrokken. Hij vertelt dat de toepassingen van de lisdodde bij onze oosterburen al veel langer bekend zijn. „Daar zijn al diverse bouwprojecten opgezet met isolatiemateriaal van de lisdodde.”

Dat de boeren in ons land en in Duitsland nog niet staan te springen om op grote schaal over te stappen naar de zogeheten natte teelt, komt mede omdat er nog geen subsidie is die het voor hen makkelijk maakt de sprong te maken, aldus Geurts. Volgens hem is het echter een kwestie van tijd. „Bij mais heeft het ook 20 jaar geduurd voordat dat was ingeburgerd.”

Op andere plekken in ons land is al eerder met succes een proef gedaan met lisdoddenkweek. Onder meer in Friesland en bij het Kennis Transfer Centrum (KTC), de voormalige proefboerderij, in Zegveld.

Delen van Friesland bestaan, net als het Groene Hart, uit het problematische veenweide en hebben net als onze regio te lijden onder bodem- en grondwaterdaling. Paludicultuur met lisdodde is ook hier een mogelijke oplossing de bodemdaling te vertragen.

Uitwerpselen

In Zegveld loopt al drie jaar op kleine schaal een onderzoek naar de potentie van de lisdodde. En die is er zeker, erkent medewerker Youri Egas. „We hebben vorig jaar voor 't eerst koeien die geen melk geven, veevoer gegeven, gemaakt uit lisdodde. Wat opviel, is dat het beter verteert, en dat het eiwitgehalte van de uitwerpselen lager was, wat weer gunstig is voor het ammoniakgehalte.”

Deze winter doet het KTC op grotere schaal onderzoek met veevoer bij koeien die wel melk geven, aldus Egas. Volgens hem zitten er ook 'maren' aan de plant. „Een lisdodde kan heel goed groeien, maar als hij door zijn voedingstoffen heen is, stopt hij met groeien. Daarnaast kost hij veel water.”

Lees verder onder de foto.

© Hans-Paul Andriessen

De proef met de lisdoddenkweek in Marickenland is veel grootschaliger dan in Zegveld. In Vinkeveen gaat het om bijna 50 hectares op een totaal gebied van 300 hectares, dat de komende jaren in twee fases tot nieuw natuurgebied wordt ingericht. Een omvang van 50 hectares is het minimale areaal voor een productielijn van isolatieplaten voor huizen, zegt Wardenaar. En daarom interessant voor onze oosterburen.

Marickenland maakt deel uit van de Ecologische Hoofdstructuur, omgedoopt tot Natuurnetwerk Nederland, en wordt een schakel tussen de Vinkeveense en Nieuwkoopse Plassen. De grootschalige proef met de rietsigaar is onderdeel van de eerste fase van de herinrichting van het open gebied.

Landschapsarchitect Wardenaar meldt dat bij het project in eerste instantie voor de lisdodde is gekozen om in Vinkeveen de bodem in het toekomstige natuurgebied te zuiveren. De lisdodde is daar ideaal voor. „Normaal wordt bij een natuurgebied de bovenste grondlaag afgegraven. Dat kan in Marickenland niet. Als we dat doen, barst de bodem open. We zitten hier op het laagste punt van de regio.”

De lisdodden blijven een jaar of vijf staan. Hierna krijgt het Vinkeveens natuurgebied definitief vorm. Wie alvast een indruk wil krijgen van hoe het natuurgebied rond Vinkeveen er in de toekomst uit gaat zien kan het wandelpad vanaf de Reigerstraat in Vinkeveen nemen. Dit voert je na 10 minuten wandelen naar een informatiebord met daarop een eerste impressie.